

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Факультет психології і соціології
Кафедра соціальної педагогіки**

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

**МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської науково-практичної конференції
МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ**

Харків, 2016

Kotlyar S. A. Social and educational activities of social education of junior schoolchildren from one-child families at school.

The article is devoted to the problem of social education of junior schoolchildren from one-child families at school. The nature of social and educational activities for social education of junior schoolchildren from one-child families is characterized; its features are defined. The necessity of implementing a comprehensive program of social education of junior schoolchildren from one-child families at school is grounded.

Keywords: socio-educational activities, social education, younger students, one-child family.

УДК [378.147:37.013.42]:373.24

Кулик А.В.

ПРОБЛЕМА ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ДО ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Постановка проблеми. У дошкільному віці засвоюються основні правила та норми поведінки, формуються моральні звички, встановлюються взаємини з оточенням – дорослими та однолітками. У процесі формування моральної культури дитини беруть участь різні суб'єкти, зокрема й соціальний педагог, що потребує від спеціаліста відповідних знань, умінь та навичок. У зв'язку з цим до підготовки соціальних педагогів висувуються певні вимоги.

За час існування інституту соціальної педагогіки в теорії й практиці накопичено багатий досвід професійної підготовки фахівців до соціально-педагогічної діяльності. Розроблено положення щодо змісту, форм, методів підготовки (А. Капська [1], Н. Басов [2]), проаналізовано та узагальнено досвід роботи працівників соціальної сфери за кордоном (Т. Кремнева [3], Р. Корнюшина [4]), висвітлено різносторонні аспекти соціально-педагогічної діяльності з вирішення проблем різних категорій населення у різних соціальних інституціях (І. Зверева, О. Безпалько [5]).

Незважаючи на вагомі дослідження з питань формування моральної культури дітей старшого дошкільного віку в умовах дитячого садка, вони розкривають лише деякі аспекти змісту підготовки соціального педагога до визначеної діяльності.

Постановка проблеми зумовила **мету статті** – проведення теоретичного аналізу проблеми професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів до формування моральної культури дітей старшого дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Соціальний педагог, як один із суб'єктів впливу на дитину, зокрема формування її моральної культури, потребує змістовної підготовки до здійснення процесу формування моральної культури старшого дошкільника. О. Безпалько характеризує соціального педагога як «організатора соціально-педагогічної діяльності з дітьми, молоддю та

дорослими в різних соціокультурних середовищах з метою створення для них сприятливих умов соціалізації» [3, с. 179]. Успішно соціалізованою можна назвати особистість, яка гармонійно розвинута, соціально активна, має високий рівень моральної культури. Тому фахівець соціальної сфери, відповідно до професійних обов'язків, покликаний сприяти цьому процесу, здійснюючи практичну діяльність, яка характеризується використанням різних методів та засобів, що впливають на дитину з метою засвоєння нею моральних категорій та вироблення вміння й звички керуватися ними у власній поведінці, вчинках.

Особливістю підготовки соціального педагога до формування моральної культури дітей старшого дошкільного віку є комплексність та системність цього процесу з врахуванням основних складових (за Н. Басовим [2]): когнітивний компонент (включає формування системи педагогічних, психологічних та спеціальних фахових знань з визначеної проблеми); операційний компонент (системи фахових умінь); мотиваційно-особистісний компонент (забезпечення професійно спрямованого формування здібностей та якостей, які дають можливість спеціалісту впевнено діяти у соціально-педагогічних ситуаціях) [2, с. 48].

З метою дослідження процесу підготовки майбутніх соціальних педагогів до здійснення діяльності з формування моральної культури дітей старшого дошкільного віку на базі ХНПУ імені Г.С. Сковороди проведено аналіз навчально-методичного забезпечення цього процесу. Визначено, що спеціальних дисциплін у циклі професійної підготовки бакалаврів не передбачено, але деякі аспекти даного питання розглядаються в межах вивчення окремих дисциплін: «Соціально-педагогічна робота в ДНЗ» (лекція на тему: «Взаємодія соціального педагога зі службами ДНЗ та суб'єктами середовища соціального розвитку дитини» (питання: «Робота з вихованцями ДНЗ»)), практичне заняття: «Підготовка соціального педагога до організації занять з дітьми раннього та дошкільного віку»); «Соціальна педагогіка» (лекція: «Професійний портрет соціального педагога» (питання: 1) професійні знання та вміння соціального педагога; 2) морально-етичні, психологічні та педагогічні якості соціального педагога; семінарське заняття: «Соціально-педагогічна діяльність у дитячих садках» (питання: «Особливості СПД з дітьми дошкільного віку»)); «Етнопедогогіка» (лекція: «Українське народне дитинознавство» (питання: «Суть народного дитинознавства, його основні компоненти»)); «Методологія та методика викладання соціально-педагогічних дисциплін» (лекція: «Сучасні проблеми та перспективи професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів в Україні та за кордоном» (питання: 1) професійна підготовка соціальних педагогів; 2) професійний портрет соціального педагога)); «Технологія роботи соціального гувернера» (лекція: «Психолого-педагогічні основи організації соціального гувернера з дітьми різних вікових груп» (завдання: 1) виготовити наочний посібник для проведення заняття з дитиною на тему «Казка про...»; 2) виготовити наочний матеріал для настільного театру за однією з українських народних казок)), «Соціально-педагогічна робота у сфері дозвілля» (лекція: «Культурно-історичні витоки організації дозвілля» (питання: «Український народний театр як

найдавніший вид народної творчості»)).

З'ясовано, що підготовка майбутнього соціального педагога з формування моральної культури старших дошкільників більше націлена на поглиблення знань студентів (когнітивний компонент) і, у меншій мірі, на операційний та мотиваційно-особистісний компоненти.

Ефективність процесу підготовки фахівця соціально-педагогічної сфери з формування моральної культури дітей старшого дошкільного віку суттєво залежить від організаційних форм навчальної роботи у вищій школі, серед яких: лекції, семінарські та практичні заняття, спецкурси, соціально-педагогічна практика, консультації, курсові та магістерські роботи.

На основі науково-педагогічної літератури [6; 7] комплекс засобів з підготовки майбутніх соціальних педагогів до формування моральної культури дітей старшого дошкільного віку визначено як сукупність матеріальних об'єктів, предметів духовної культури, різноманітних видів діяльності, які використовуються у навчальному процесі як інструменти набуття та засвоєння необхідних знань, умінь, навичок фахівця щодо особливостей формування моральної культури особистості.

Задля збагачення навчально-методичного забезпечення з професійної підготовки соціального педагога до формування моральної культури старших дошкільників було визначено ефективні, дієві форми та засоби: доповнення лекційних та семінарських занять щодо особливостей роботи соціального педагога з дошкільниками; проведення практичних занять, на яких студенти матимуть змогу удосконалювати свої навички, застосовувати теоретичні знання в практичній діяльності (на тему: «Методи формування моральної культури дошкільника», «Ігрові вправи як засіб морального виховання», «Ляльковий театр як засіб морального виховання дітей дошкільного віку»); організація круглого столу (на тему: «Використання інноваційних форм роботи з дітьми старшого дошкільного віку»); підбір відеоматеріалів до лекцій з подальшим їх обговоренням; організація позааудиторної діяльності студентів – залучення до наукових конференцій, олімпіад, конкурсів з даної тематики; введення до навчальної програми спецкурсу «Особливості роботи соціального педагога з дитиною дошкільного віку», що передбачає теми занять: «Напрями роботи соціального педагога ДНЗ», «Діяльність фахівця з найближчим оточенням дошкільника», «Моральна культура дошкільника, як одна із складових гармонійно розвиненої особистості» тощо; проведення анкетування та тестування зі студентами на теми «Якою я бачу морально виховану дитину?», «Моральність: головні складові» з метою моніторингу обізнаності студентів про показники та компоненти моральної культури дитини.

Висновки. Аналіз проблеми підготовки соціальних педагогів до формування моральної культури дітей старшого дошкільного віку засвідчив, що в ході цього процесу мають поєднуватися та враховуватися три компоненти: когнітивний, операційний та мотиваційно-особистісний. Дослідження дало змогу висвітлити сутність основних понять та охарактеризувати комплекс засобів щодо підготовки соціальних педагогів до формування моральної культури.

Список використаних джерел

1. Капська А. Й. Соціальна робота. Технологічний аспект / А. Й. Капська. – К. : Центр навч. літератури, 2004. – 352 с.
2. Социальный педагог : Введение в профессию: учеб. пособие для студентов высш. учеб. заведений / Н. Ф. Басов, В. М. Басова, А. Н. Кравченко. – М. : Издательский центр «Академия», 2006. – С. 48-50.
3. Кремнева Т. Подготовка социальных работников за рубежом / Т. Кремнева // Социальная работа. – 2005. – № 1. – С. 46–49.
4. Корнюшина Р. В. Зарубежный опыт социальной работы / Р. В. Корнюшина. – Владивосток : Изд-во Дальневосточного университета, 2004. – 85 с.
5. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / [за заг. ред. проф. І. Д. Зверєвої]. – Київ - Сімферополь : Універсум, 2012. – 536 с.
6. Жорнова О. Науково-методичне забезпечення навчального процесу у вищій школі: усталені нормативи та сучасні вимоги / Олена Жорнова, Ольга Жорнова // Вісник Книжкової палати. – 2012. – № 2.
7. Лякішева А. В. Методика викладання навчальних дисциплін соціально-педагогічного напрямку студентам ВНЗ: навч.-метод. посіб. /А. В. Лякішева, Л. К. Грицюк. – Луцьк : Східноєвропейський національний ун-т ім. Лесі Українки, 2013. – 504 с.

Кулик А. В. *Проблема підготовки соціального педагога до формування моральної культури дітей старшого дошкільного віку.*

У статті представлено аналіз сутності підготовки соціального педагога до формування моральної культури дітей старшого дошкільного віку. Охарактеризовано систему підготовки майбутніх соціальних педагогів до формування моральної культури старших дошкільників; запропоновано комплекс засобів збагачення навчально-методичного забезпечення.

Ключові слова: соціальний педагог, професійна підготовка соціального педагога, моральна культура, дитина старшого дошкільного віку, комплекс засобів.

Kulyk A. V. *The problem of social pedagogues training for formation of moral culture of preschool children.*

The author analyzes the essence of social pedagogue preparation to the formation of moral culture of preschool children. The system of training of future social pedagogues to the formation of moral culture of preschool children is characterized; a set of means of enrichment educational and methodological support is offered.

Keywords: social pedagogue, social pedagogue training, moral culture, a preschool child, a set of means.